

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертационния труд на ВАНЯ ВАЛЕРИЕВА СУХАРОВА-РАДЕВА за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ по 3.5. Обществени комуникации и информационни науки – Журналистика (Онлайн журналистика)

на тема: „ЖУРНАЛИСТИКА НА УЧАСТИЕТО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ПАРАМЕТРИ НА НЕКОНВЕНЦИОНАЛНАТА ПАРАДИГМА НА ДИГИТАЛНИТЕ МЕДИИ“

от ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛИНА ЙОРДАНОВА ВЪЛКАНОВА
Ръководител на Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“,
Факултет по журналистика и масова комуникация,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОКТОРАНТА

ВАНЯ ВАЛЕРИЕВА СУХАРОВА е зачислена като редовна докторантка по научната специалност „Онлайн журналистика“ в Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на 15 януари 2015 г. с научен ръководител проф. д-р Грета Дерменджиева. След като е изпълнила дейностите по индивидуален план, положила е успешно изпита по специалността, тя е отчислена с право на защита на 15 януари 2018 г.

Дисертацията е обсъдена и насочена към публична защита на заседание на Катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“ в разширен състав и на базата на две писмени рецензии на 26 юни 2019 г.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд е с общ обем 217 страници, структуриран в увод, три глави, изводи, заключение, библиография от 173 източника, от които 57 на български език и 116 на английски език, в това число в периодика и онлайн източници, 3 приложения, сред които 30 фигури и 2 таблици. По темата на дисертацията Ваня Сухарова има пет публикации в сборници и продължаващи издания с научно рецензиране, две от които в чужди издания, както и четири участия в национални и международни научни и образователни форуми.

Като вътрешен рецензент и като ръководител на катедрата „Пресжурналистика и книгоиздаване“, където се проведе предварителното обсъждане, трябва да отбележа, че дисертационният труд беше допълнително преработен и редактиран, като докторантката добросъвестно се съобрази с мненията и препоръките на рецензентите и колегите, участвали в дискусията.

Авторефератът, приложен към документацията по защитата, е с обем 39 страници и представя дисертационния труд чрез описание и анализ на: актуалността на проблема, обекта, предмета, хипотезата, целите, задачите, методологията, периода и етапите на изследване, практическото приложение на изследването и ограничения.

Авторефератът е адекватен на дисертацията, отразява по същество структурата, подхода и основните обобщения и отговаря на изискванията за автореферирание на дисертационен труд.

ПРЕЦЕНКА НА АКТУАЛНОСТТА НА ПРОБЛЕМА

Практическата насоченост и приложимостта на резултатите от научните изследвания са ценни, особено днес, когато в полето на

комуникациите и журналистиката текат бурни промени и трансформациите променят основно всекидневните медийни практики. Затова мога само да приветствам един изследователски фокус към такива актуални процеси и проблеми като журналистиката на участието, гражданската журналистика, независимата журналистика и индигедията, хиперлокалната журналистика, про-ам журналистиката и всички онези тенденции, свързани със съвременното новинарство и с мениджмънта на нежурналистически съдържания, с регулацията и организацията на споделяща или обществена журналистика.

Наистина епохалната трансформация на комуникациите днес, опосредствана до голяма степен от развитието на техниката и технологиите, които правят достъпни създаването и разпространението на новини от непрофесионалисти, заедно с развитието на онлайн журналистиката и ерупцията на социалните мрежи, са съществено предизвикателство пред редакции и издателства – как да бъде използвана гражданската енергия и рефлексия без загуба на качество и стандарти, как нежурналистическите съдържания да бъдат въвлечени в новинарския поток, без това да се отрази на нивото на медията – кардинални въпроси пред всеки съвременен екип и нюзрум.

ПРЕЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В дисертацията са очертани конкретни цели, свързани с проучването на научния проблем, като сред тях основният е свързан с извеждането на концептуалната рамка и на параметрите на средата, в която попада изследваният феномен. Проучванията върху влиянието на журналистиката на участието върху онлайн журналистиката, както и идентифицирането на механизмите и инструментариума за установяване

на достоверността на неинституционалната информация и новините от социалните мрежи, са безспорно генералните предизвикателства на разработката.

За изпълнение на целите и поставените задачи докторантката се опира на методология, включваща теоретичен обзор, анализ на примери от практиката и емпирично проучване, направени са синхронни и диахронни изследвания на практики, резултати на работни групи по темата, анализ на професионални стандарти, разработен е „индекс на филтрацията“ на журналистическите съдържания като собствен алгоритъм на проучването.

В първата глава на дисертацията „ИСТОРИЯ НА ЖУРНАЛИСТИКАТА НА УЧАСТИЕТО И МЯСТОТО Й В ДИГИТАЛНА СРЕДА“ докторантката разглежда научния проблем хронологически и през професионалните и научни дискусии по темата. От дописничеството и хиперлокалната журналистика през гражданските блогове и медии, новините, изпращани до редакциите от потребителите, чатове и интервюта, коментари, вотове, форуми, анкети, социални мрежи – медията на XXI век очевидно до голяма степен е медия на просюмърите (по Тофлър).

Паралелно с детерминиране на термини и понятия тук Ваня Сухарова анализира детайлно спецификите на журналистиката на участието, стълвайки на примери от практиката, като прави и ретроспективен анализ, дефинира обекта и в парадигмата на социални и културни идентичности: „Журналистиката на участието прецизира данните в анализирана информация и замъглява нюансите на националната и културна идентичност, която се топи в нова, обща и универсална идентичност. Това рефлектира и върху отразяването на събитията, като се вземат предвид всички гледни точки по по-прозрачен и демократичен

начин.” (с.81) Диахронният срез на журналистиката на гражданите от XVII век до наши дни, както и проследяването на феномена в историята на българската журналистика безспорно е ценно, добавя контекст и разбиране за еволюцията му и би могло да се доразвие в последващо изследване.

Втората глава „ИНСТРУМЕНТИ ЗА ДОКАЗВАНЕ ДОСТОВЕРНОСТ И ФИЛТРАЦИЯ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ЖУРНАЛИСТИКАТА НА УЧАСТИЕТО“ се насочва към инструментите и механизмите за проверка на достоверността на информацията и новините, предлагани от граждани на професионалните медии. За целта на изследването се лансира индекс на обработка (филтрация) на съдържанието, генерирано от граждани.

Аналитично плътно са разгледани социалните мрежи като средство за създаване и тиражиране на новини, като са изведени характеристиките (тук наречени „позитиви“, с. 94) на разпространение на съдържания чрез социалните мрежи: ексклузивност, бързина, непосредственост, пристрастност, качество, анонимност. Същностни за изясняване на обекта са и анализите върху проблемите с установяване на достоверността на съдържанията, генерирани от хората.

На базата на анализ на натрупания опит и изследванията по проблема докторантката извежда основните инструменти за проверка на достоверността, които са групирани, за да се генерира за целите на проучването скала на институционалното участие в новините, създавани от аудиторията. Детайлно са обосновани спецификите на всяко ниво на намеса на професионалната медия в съдържанията, подгадени от гражданите, като филтрацията е свързана с нивата на достоверност на комуникационните единици, а оттук до определена степен и на медията.

Един от генералните проблеми по темата – качеството на информацията, е проучен в третата глава „ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ФИЛТРАЦИЯТА В МЕДИИТЕ НА БАЗА АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ“ чрез анкета с журналисти. За да апробира тезите си и да установи равнищата на филтрация в българските новинарски медии, радващи се на най-голям читателски интерес, докторантката се заема с това емпирично изследване, като проучва журналистическите практики у нас чрез допитване до репортери, журналисти, редактори от 27 новинарски онлайн и конвергентни медии, сред които и регионални. Профилът на респондентите е репрезентативен за целите на изследването – двама главни редактори, един директор на новини, един директор онлайн проекти, трима онлайн журналисти, 14 репортери, 17 журналисти, 12 редактори, един директор, един младши експерт, един онлайн редактор – професионалисти, които вземат пряко участие в обработката на данни, постъпили от граждани и които имат наблюдения върху изследвания научен проблем.

Анкетната карта включва въпроси, целящи да установят нагласата и стандартите по отношение на достоверността на информацията и журналистиката на гражданите. Това безспорно ценно изследване показва отношението и установените принципи и подходи на българската журналистика към информацията и новините, създадени неинституционално.

КАЧЕСТВА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертацията представлява принос към изследваната област. Основните констатации са пряко извлечени от практиката и се свързват с нея. Стилът е ясен и стегнат, не се изпада в свръхцитиране.

Библиографията е точна и прецизна. Обемът е оптимален. Частите са логически и смислово свързани.

Изследването и тезите са оригинални и авторски, докторантката е демонстрирала високо ниво на критическо мислене към изследвания проблем. Определен превес в дисертацията има емпиричното научно изследване, с ясно заявен приложен ефект.

ВЪПРОСИ

- В каква посока медийната конвергенция, участието на аудиторията и т. нар. от Хенри Дженкинс „колективна интелигентност“ като водещи характеристики на медиите в онлайн средата променят професионалните роли и отговорности на журналистите?
- Превръща ли все по-нарастващото включване на аудиторията като автор на новини и мнения в информационния поток гражданите в своеобразен конкурент на професионалните журналисти и в този смисъл девалвират ли социалната роля и влиянието на професионалната журналистика?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Със систематизациите си на формите на журналистиката на участието: журналистиката на гражданите, гражданска журналистика, про-ам журналистика, хиперлокална журналистика, индимедия и др.;
- С анализа и обобщенията си по тенденциите и процесите на оценка и филтриране на новини и информации от гражданската журналистика в традиционните и дигиталните медии;

- С разработената авторска концепция за релациите между нивото на филтрация на потребителското съдържание и инструментите на професионалните журналисти при обработката на съдържанието;
- С емпиричното проучване върху българската медийна среда и установените нива на филтрация на неинституционални новини и информации при публикуването в най-четените традиционни и онлайн медии в България

настоящият дисертационният труд има определен принос в изследванията по обществени комуникации и информационни науки, по медиазнание, онлайн журналистика, мениджмънт на съдържанието.

Изведените по-горе приносни моменти на изследването ми дават основания **ДА ПОДКРЕПЯ ПРЕД УВАЖАЕМИТЕ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ ПРИСЪЖДАНЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО 3.5. ОБЩЕСТВЕНИ КОМУНИКАЦИИ И ИНФОРМАЦИОННИ НАУКИ – ОНЛАЙН ЖУРНАЛИСТИКА НА ВАНЯ ВАЛЕРИЕВА СУХАРОВА-РАДЕВА ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД „ЖУРНАЛИСТИКА НА УЧАСТИЕТО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ПАРАМЕТРИ НА НЕКОНВЕНЦИОНАЛНАТА ПАРАДИГМА НА ДИГИТАЛНИТЕ МЕДИИ“.**

Проф. д-р Веселина Вълканова

27.7.2019 г.